

í v originálních popisech některých taxonů. Tak např. autoři druhu *Brachythecium erythrorrhizon* B.S.G (Bruch et al. 1836-1855) v originálním popisu i ve vyobrazení zjevně zachytili i napadené rostliny. Tento zavádějící popis a případná vyobrazení postižených rostlin se pak opakují v mnoha dalších pracech (Schimper 1876, Grout 1928, Nyholm 1956).

Pokud se mi podařilo zjistit, napadené rostliny u mechů poprvé popsal Pfeffer (1868) jako varietu *rugulosa* u druhu *Brachythecium glareosum* (*Brachythecium tauriscorum* var. *rugulosum*). Taxonomické označení „*rugulosus* (-a,-um)“ na infraspecifické úrovni (mimočodem ne zcela přesně vystihující) se pro onemocnělé rostliny poté dosti vžilo a řada autorů (zvláště Warnstorff, Matouschek) popsala množství „*rugulosních*“ taxonů. Dnes je však samozřejmě jasné, že nemají žádnou taxonomickou hodnotu. Limpricht (1904), který taktéž užíval zmíněnou varietu, připojil poznámku o častém výskytu v horách nad 2200 m. Byl si vědom patologického původu této variety a připisoval jí jako původce vřeckovýtrusou houbu *Lasiosphaeria muscicola*, jejíž mycelium mezi rostlinkami nacházel. Sám jsem při pátrání po původu onemocnění rozřebral řadu zdravých i napadených rostlin; pokud jsem však v řezech našel stopy hyf, neobjevovalo se toto onemocnění. Vedle houbové infekce je nutno vyloučit i živočišného původce. Žádná hádátka ani želvušky jsem ve spojení s chorobou nenalezl, i když želvušky, které nabodávají listové buňky a živí se jejich obsahem, by mohli být potenciálními přenašeči nákazy. Také podezření na zástupce r. *Nematodus* tvořící často u mechů nematodové háčky se mi dosud nepodařilo prokázat.

Možnou příčinu onemocnění virového původu jsme s kolegou Blatným a Osvaldem zřejmě zaznamenali poprvé. Stále si patologických projevů u mechů všímám a závěrem uvádím přehled druhů, u kterých jsem projevy onemocnění dosud pozoroval: *Atrichum undulatum*, *Brachythecium albicans*, *B. mildeanum*, *B. rivulare*, *B. rutabulum*, *B. velutinum*, *Bryum pseudotriquetrum*, *Calliergon cordifolium*, *Calliergonella cuspidata*, *Cratoneuron filicinum*, *Ctenidium molluscum*, *Drepanocladus sendtneri*, *Homalothecium lutescens*, *Isoetium alopecuroides*, *Philonotis tomentella*, *Polytrichum formosum*, *P. juniperinum*, *Racomitrium aquaticum*, *Rhytidiadelphus squarrosus*, *Sanionia uncinata*, *Sphagnum lindbergii*. Jak je z výše uvedeného seznamu patrné, virová onemocnění se vyskytují též u mechů hygro- až hydrofytních.

Literatura

- Blatný C., Pilous Z. & Osvald V. (1949): Možnost existence virových chorob u mechorostů. - Ochr. Rostlin 22:2-4.
 Bruch Ph., Schimper W.P. & Gümbeľ T. (1836-1855): Bryologia europaea seu genera muscorum europaeorum... I.-VI. - Stuttgartiae.
 Grout A.J.E. (1928): Moss flora of North America. Vol. III. Fasc. 1. - New York.
 Klášterský I. (1951) A cowl-forming virosis in rosses, lime-trees and elm-trees. - Stud. Bot. Českoslov., Praha, 12: 73-171.
 Limpricht G. (1904): Die Laubmoose Deutschland, Oesterreichs und der Schweiz. Vol. III. - 864 p., Leipzig.
 Nyholm E. (1956): Illustrated mossflora of Fennoscandia. Vol. II. - P. 85-189, Lund.
 Pfeffer W. (1869): Bryogeographische Studien aus den Rhätischen Alpen. - Neue Schweiz. Denskriften 24: 1-42.
 Schimper W. (1876): Synopsis muscorum europaeorum... Vol. I-II. - 886 p., Stuttgartiae.

ROZŠÍŘENÍ NEOFYTICKÝCH MECHŮ *CAMPYLOPUS INTROFLEXUS* A *ORTHODONTIUM LINEARE* V ČESKÉ REPUBLICE

Distribution of neophytic mosses *Campylopus introflexus* and *Orthodontium lineare* in the Czech Republic

Zdeněk Soldán

Katedra botaniky Přírod. fak. UK, Benátská 2, 128 01 Praha 2, Česká republika

Abstract: The neophytic moss *Campylopus introflexus* has been collected only three times in the Czech Republic (in 1988, 1992 and 1993). The species *Orthodontium lineare* is recently known from 132 localities in the Czech Republic: 50% of them lie in the region of zonal temperate vegetation (Mesophyticum), about 41% in the region of azonal mountain vegetation (Oreophyticum) and about 9% in the region of azonal xerophytic vegetation (Thermophyticum). Geographical distributions of both species are given; for *Orthodontium lineare*, vertical distribution and the change of number of collections through time periods are reported as well.

Mechy *Campylopus introflexus* (Hedw.) Brid. z č. *Dicranaceae* a *Orthodontium lineare* Schwaegr. z č. *Bryaceae* jsou původními druhy na jižní polokouli. V Evropě jsou považovány za neofytní, s výrazně invazivním charakterem šíření ze západní Evropy směrem na východ v posledních několika desetících let. O fytogeografii a ekologii obou druhů na evropském kontinentu bylo sepsáno velké množství obsáhlých studií (cf. Soldán 1997).

Tento příspěvek si klade za cíl pouze ilustraci známého faktu o rychlém šíření i v rámci České republiky. Byl sestaven především na základě revize herbářových dokladů ze sbírek BRNM, LIT, OP, PL, PR, PRC, jakožto i soukromých herbářů B.Buryové (herb. Buryová, Praha), N.Gutzerové (herb. Gutzerová, Kašperské Hory), Z.Hradílka (herb. Hradílek, Olomouc), J.Kučery (herb. Kučera, České Budějovice), Z.Palice (herb. Palice, Praha), Z.Pilouse (herb. Pilous, Hostinné), Z.Soldána (herb. Soldán, Praha), J.Váni (herb. Váňa, Praha), M.Zmrhalové (herb. Zmrhalová, Šumperk). Díkem jsem zavázán kustodům výše uvedených sbírek, především však všem bryologům, kteří mi ochotně poskytli své vlastní, často velmi početné (např. L.Němcová 39 a Z.Pilous 35 položek) údaje o rozšíření *Orthodontium lineare* u nás. Zahrnutý jsou i mně známé literární údaje, především z diplomových prací studentů.

K řazení lokalit bylo použito Skalického fytogeografického členění České republiky (Skalický 1983). Lokality jsou seřazeny v rámci fytogeografických okresů chronologicky, odděleny jsou tečkou a pomlčkou, údaje z přibližně stejné lokality středníkem. Popis lokalit je převeden do latiny, příp. poznámky nebo původní topografický název jsou v hranaté závorce. Údaj s letopočtem za jménem sběratele odkazuje na literární pramen, pouhé literární údaje bez dokladové položky jsou zařazeny v rámci okresu na konec. U každé položky je též označen herbář uložení dokladového materiálu. Na mapce rozšíření jsou zachyceny lokality vzdálené od sebe nejméně 2 km.

Přehled rozšíření druhu *Campylopus introflexus* v ČR

Termofytikum

6. Džbán

Vallis rivi Bílichovský potok, in silva mixta, 400 m, 3.10.1992 leg. I.Jupa, det. Z.Soldán (Anonymus 1993, Jupa 1996), PRC.

Mezofytikum

39. Třeboňská pánev

Turf. Borkovická blata prope opp. Soběslav, 430 m, 4.7.1988 leg. J.Horáková, det. I.Novotný, 27.9.1989 leg. I.Novotný (Novotný 1990, Hillermanová 1994), BRNM.

52. Ralsko-bezděžská tabule

Pag. Veselí, secus viam silvaticam ca 300–400 m ad sept.-orient. a mons Jelení vrch (316) versus, ca 300 m, 15.6.1994 leg. M.Zmrhalová, det. L.Němcová (Anonymus 1994b), herb. M.Zmrhalová, herb. Z.Soldán.

Jak vyplývá z výše uvedeného přehledu, druh *Campylopus introflexus* byl zatím nalezen v České republice dosud pouze třikrát v letech 1988, 1992 a 1994: 2 lokality leží v mezofytiku, 1 v termofytiku. Všechny lokality jsou z přibližně stejné nadmořské výšky okolo 400 m.

Přehled rozšíření druhu *Orthodontium lineare* v ČR

Termofytikum

1. Doupovská pahorkatina

Opp. Podbořany, collis Dubový vršek, in margine septentr. silvae (quercetum), ca 480 m, 14.9.1980 leg. T.Herben, det. T.Herben et J.Kurková, PR, herb. Váňa. - Pag. Sedlec, declive occid. collis (524,5 m) ad merid.-orient. a pago versus (silva Mašťovský les vocata), ca 500 m, 1981 leg. T.Herben (Zittová et Herben 1983), herb. Herben.

4. Lounsko-labské středohoříb. Labské středohoří

Mons Boreč prope pag. Režný Újezd, ad truncum putridum in declivi septentr.-occid. montis, ca 390 m, 3.4.1990 leg. L.Němcová, LIT. - Mons Boreč prope pag. Režný Újezd, ad radicem in culmini montis, ca 450 m, 13.4.1990 leg. L.Němcová, LIT.

5. Tereziňská kotlinaa. Dolní Poohří

Opp. Libochovice, reservatio Myslivna ca 2,5 km ad merid.-orient. a opp. versus, 13.11.1992 leg. N.Gutzerová, herb. Gutzerová.

6. Džbán

Pag. Pnětluky, saxum arenaceum in silva ca 1,5 km ad orient. a pago versus, ca 320 m, 16.5.1990 leg. N.Gutzerová, herb. Gutzerová.

7. Středočeská tabuled. Bělohorská tabule

Ruina arcis Okoř, margo silvae frondosae, ca 300 m, 14.8.1978 leg. L.Miňovská, det. T.Herben, PR, herb. Váňa. - Rupes Kozí hřbety prope pag. Únětice, ca 290 m, 29.4.1995 leg. J.Váňa, herb. Váňa.

10. Pražská plošinab. Pražská kotlina

Urbs Praha, silva Kunratický les, in piceeto prope parte urbis Horní Rožtyly, 280 m, 20.5.1989 leg. Z.Soldán (Soldán 1990), herb. Soldán.

16. Znojensko-brněnská pahorkatina

Vallis Trouznické údolí 0,7 km ad septentr.-occid. a pago Konice versus, ad truncum putridum (*Alnus*), ca 270 m, 7.9.1993 leg. Z.Hradílek (Anonymus 1994a), herb. Hradílek.

18. Jihomoravský úvala. Dyjsko-svratecký úval

Pag. Lanžhot, reservatio Raňšpurk, lucus, ad truncum putridum, 153 m, 7.8.1996 leg. Z.Hradílek, BRNM, herb. Hradílek.

Mezofytikum22. Halštrovská vrchovina

Ad occid. a montis Mlýnský vrch prope finem publicum, basis arboris in piceeto, ca 590 m, 9.7.1996 leg. B.Buryová, herb. Buryová.

26. Český les

Pag. Chodovská Hut', ad truncum emortuum secus viam ad piscinam Kajetán versus, 8.5.1993, ca 600 m, leg. B.Buryová, herb. Buryová.

28. Tepelské vrchyb. Kaňon Teplé

Pag. Louka u Mariánských Lázní, in piceeto inter pagos Louka et Bečov, ca 600 m, 13.4.1990 leg. P.Nevečeňal, herb. Z.Soldán.

c. Mnichovské hadce

Opp. Mariánské Lázně, in clivo merid.-orient. montis Planý vrch ca 8 km ad septentr. a opp. versus, in arboris basi in silva pineali, 15.8.1980 leg. M.Pelc (Pelc 1981), det. J.Váňa, herb. Váňa, herb. Z.Soldán.

35. Podbrdskoa. Holoubkovské Podbrdsko

Pag. Lhota pod Radčem. loc. Hrad, 21.9.1985 leg. J.Sofron, det. M.Vondráček, PL; piceetum in partis occid. culminis, 650 m, 13.7.1983 leg. M.Vondráček, PL.

43. Votická vrchovinab. Miličinská vrchovina

Pag. Heřmaničky, mons Vápenka, ad lignum, 520 m, 15.8.1994 leg. L.Peterková (Peterková 1995), PRC.

44. Milešovské středohoří

Mons Milešovka, declive orient. montis, basis arboris, 710 m, 22.4.1995, leg. J.Kučera, herb. Kučera; 22.4.1995 leg. Z.Soldán, herb. Soldán.

45. Verneřické středohořía. Lovečkovické středohoří

Pedis septentr. montis Kamenec prope pag. Starý Šachov, basis arboris (*Betula*) in silva, ca 330 m, X.1986 leg. L.Pujmanová, LIT.

46. Labské pískovceb. Kaňon Labe

Pag. Dolní Žleb basis saxorum arenaceorum ad stationem, ca 200 m, 7.6.1981 leg. J.Kurková (Zittová et Herben 1983), PR. - Pag. Loubí, basis rupum arenacearum sub dorso Růžový hřeben, 15.7.1992 leg. L.Němcová, LIT. - Pag. Prostřední Žleb, lapidosum mobile (saxum arenaceum) in silva, 16.7.1992 leg. L.Němcová, LIT. - Pag. Prostřední Žleb, loc. Čertova voda, saxum arenaceum secus viam ad rivulum, 17.7.1992 leg. L.Němcová, LIT. - Pag. Dolní Žleb, saxum arenaceum in valle rivuli Dolnožlebský potok, 2.7.1993 leg. L.Němcová, LIT. - Pag. Chřibská, secus viam inter loc. Panenská jedle et deversorium chata na Tokáni, saxum arenaceum, 24.7.1993 leg. L.Němcová, LIT. - Pag. Chřibská, loc. Úzké schody ad septentr.-occid. a deversorio chata na Tokáni, 24.7.1993 leg. L.Němcová, LIT. - Opp. Hřensko, declive occid. super portu, 20.8.1993 leg. L.Němcová, LIT. - Pag. Dolní Žleb, planitia super valle rivi Labe prope loc. Jeptiška, 2.10.1993 leg. L.Němcová, LIT.

c. Růžovská tabule

Pag. Labská stráň, vallis rivi Suchá Kamenice, 19.8.1993 leg. L.Němcová, LIT.

d. Jetřichovické skalní město

Vallis Kyjovské údolí, in saxo in silva, ca 360 m, 20.9.1986 leg. J.Hubáčková (Hubáčková1987); vallis Kyjovské údolí ca 0,5 km ad occid. a pago Kyjov versus, 4.5.1996 leg. Z.Palice, herb. Palice. - Pag. Rynartice, saxum arenaceum ad viam ad deversorium chata na Tokáni versus, 2.7.1992 leg. L.Němcová, LIT. - Pag. Chřibská, saxum arenaceum in clivo occid. montis Spravedlnost, 22.7.1992 leg. L.Němcová, LIT. - Vallis Křinické údolí, pag. Zadní Jetřichovice, saxum arenaceum prope rivulum, 20.7.1993 leg. L.Němcová, LIT. - Vallis Křinické údolí, pag. Zadní Jetřichovice, vallis Malý Kozí Důl, 22.7.1993 leg. L.Němcová, LIT. - Vallis Křinické údolí, pag. Zadní Jetřichovice, vallis Hluboký důl, 23.7.1993 leg. L.Němcová, LIT. - Vallis Křinické údolí, pag. Zadní Jetřichovice, vallis Štřelecká dolina, 27.7.1993 leg. L.Němcová, LIT. - Vallis Křinické údolí, loc. Černá brána, 30.8.1994 leg. L.Němcová, LIT. - Vallis Křinické údolí, loc. Obere Schleuse, 6.10.1994 leg. L.Němcová, LIT. - Vallis Křinické údolí, loc. Český mlýn, 6.10.1994 leg. L.Němcová, LIT. - Vallis Křinické údolí prope pagum Zadní Doubice, saxum arenaceum ad viam, 4.5.1996 leg. Z.Palice, herb. Palice. - Loc. Mezní Louka, 310 m, leg. Hubáčková (Hubáčková 1987). - Saxum Pravčická brána, 450 m, leg. Hubáčková (Hubáčková 1987). - Inter loc. Mezní louka et saxum Pravčická brána, 400 m, leg. Hubáčková (Hubáčková 1987). - Vallis Srbsko-kamenická soutěska, 250 m, leg. Hubáčková (Hubáčková 1987). - Mons Koliště, 450 m, leg. Hubáčková (Hubáčková 1987).

47. Šluknovská pahorkatina

Pag. Doubice, vallis rivi Doubický potok, basis trunci (*Betula*) ad viam publicam, 22.7.1992 leg. L.Němcová, LIT.

50. Lužické hory

Pag. Kamenický Šenov, in silva in declive merid.-orient. montis vrch prope pag. Horní Pysk, 550 m, 9.10.1982 leg. L.Pujmanová (Zittová et Herben 1983, Pujmanová 1983), PRC.

51. Polomené hory

Pag. Horní Houska, secus viam in pineto ca 500 m ad merid.-orient. a pago versus, 1982 leg. T.Herben (Zittová et Herben 1983), herb. Herben. - Pag. Kokořínský Důl, basis rupum in parte orient. vallis ca 1,5 km ad septentr.-orient. a pago versus, ca 240 m, 1982 leg. T.Herben (Zittová et Herben 1983, Bašková 1985), herb. Herben; vallis Kokořínský Důl, ad terram arenaceam inter radices sub loco Pokličky, 8.5.1996 leg. B.Buryová, PRC, herb. Buryová. - Vallis Boudecká rokle prope pag. Vojtěchov, ca 300 m, 26.3.1983 leg. J.Bašková (Bašková 1985), PRC. - Pag. Hlučov, vallis Močidla, ad lignum, ca 300 m, 26.3.1984 leg. J.Bašková (Bašková 1985), PRC. - Pag. Skalka prope opp. Úštěk, locus Kraví doly, saxum arenaceum, ca 400 m, 21.9.1996 leg. L.Němcová, LIT.

53. Podještědía. Českolipská kotlina

Vallis Peklo prope opp. Česká Lípa, saxum arenaceum, 17.9.1994 leg. L.Němcová, LIT.

b. Ploučnické Podještědí

Pag. Radvanec u N. Boru, rupes Havraní skály, ca 320 m, 6.3.1982 leg. L.Pujmanová (Pujmanová 1983, Zittová et Herben 1983), PRC; 21.10.1982 leg. Z.Soldán, herb. Soldán. - Pag. Sloup, basis rupum arenacearum in pineto ca 1.5 km ad merid.-orient. a pago versus, ca 400 m, 13.7.1982 leg. L.Pujmanová et T.Herben (Zittová et Herben 1983, Pujmanová 1983), PRC.

55. Český rája. Maloskalsko

Pag. Malá Skála, rupes Suché skály, ad terram in pineto, ca 430 m, 29.3.1981 leg. J.Kurková (Zittová et Herben 1983), PR. - In silva conifera prope collem Drábovna, ad terram, 390 m, 25.5.1991 leg. Z.Soldán et R.Paulů (Paulů 1992), herb. Soldán.

d. Trosecká pahorkatina

Rupes Prachovské skály, in rupibus ad viam prope vallem Císařská rokle prope pagum Prachov ca 400 m, 10.7.1982 leg. T.Herben (Zittová et Herben 1983), OP, PR, herb. Herben [Bryophyta Českoslovacca exsiccata ser. VI, no. 293]. - Mons Halvatice prope opp. Turnov, ad terram in silva, 360 m, 11.9.1986 leg. I.Černá (Černá 1987), PRC. - Rupes Prachovské skály, ad terram prope locum Rumcajsova vyhlídka, 4.8.1987 leg. N.Gutzerová, herb. Gutzerová. - Rupes Prachovské skály, pars superior rupum arenacearum, 400 m, 10.9.1994 leg. I.Novotný, BRNM. - Rupes Prachovské skály, basis rupum arenacearum prope locum Všetečkova vyhlídka, 8.4.1996 leg. B.Buryová, herb. Buryová. - Rupes Prachovské skály, radix arboris (*Pinus*) prope loc. Vyhlídka prof. Hakena, 8.4.1996 leg. B.Buryová, herb. Buryová. - Rupes Prachovské skály, arboris basis abscisa (*Picea abies*) prope arcem Pařez, 8.4.1996 leg. B.Buryová, herb. Buryová.

56. Pokrkonosíd. Království

Mons Bradlo prope pag. Debrné, VII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Locus Bílá skála prope pag. Debrné, VIII.1988 leg. Z.Pilous, herb. Pilous.

58. Sudetské mezihoríb. Polická kotlina

Pag. Janovice, IX.1980 leg. Z.Pilous, herb. Pilous; piceetum ad occid. a pago Janovice versus, ca 600 m, 1982 leg. Pilous (Zittová et Herben 1983), herb. Pilous.

f. Ostaš

Pag. Lachov, collis Hejda, 2.8.1975 leg. J.Kurková (Futschig et Kurková 1977), herb. Váňa. - Mons Ostaš, declive orient. montis, ca 670 m, 2.1.1981 leg. J.Zittová (Zittová et Herben 1983), PR. - Mons Ostaš, loc. Sluj českých bratří, 29.9.1990 leg. L.Němcová, LIT. - Mons Ostaš, rupes Kočičí skály, 29.9.1990 leg. L.Němcová, LIT.

g. Broumovské stěny

Mons Supí hnízdo, in pineto ca 500 m merid.-occid. a culmine montis, ca 650 m, 1982 leg. T.Herben (Zittová et Herben 1983), herb. Herben. - Pag. Suchý Důl, vallis Hájkova rokle, 580 m, 31.5.1990 leg. L.Němcová, LIT. - Pag. Slavný, secus viam inter montes Loučná et Ovcín, 600 m, 31.5.1990 leg. L.Němcová, LIT. - Pag. Verněřovice, piceetum (cum *Quercu*) in clivo septentr.-orient. montis Buková hora prope cacuminem montis Buková hora, ca 600 m, 28.8.1996 leg. L.Ekrt, herb. Gutzerová.

h. Javoří hory

Pag. Heřmánkovice, silva vivaria ad septentr. a pago versus, ad truncum (*Betula*), 550 m, 30.5.1990 leg. L.Němcová, LIT.

64. Říčanská plošinaa. Průhonická plošina

Silva Klánovický les, ca 270 m, 22.5.1995 leg. J.Kučera, herb. Kučera.

b. Jevanská plošina

Silva Říčanský les ca 1 km ad sept. a pag. Tehov versus, basis arboris (*Picea abies*), 440 m, 19.4.1994 leg. Z.Soldán, herb. Z.Soldán. - Pag. Babice, margo merid. silvae Babický les, ca 400 m, 15.7.1996 leg. Z.Soldán, herb. Z.Soldán.

67. Českomoravská vrchovina

Loc. Toulouvcovy Maštale prope opp. Litomyšl, V.1985 leg. Z.Pilous, herb. Z.Pilous; ad terram silvaticam. 9.1985 leg. Z.Pilous (Musci Českoslovenici), OP, herb. Pilous; ad terram in pineto, ca 480 m, 26.9.1985 leg. J.Hubáčková, PR, herb. Soldán et leg. J.Váňa, herb. Váňa; ad terram prope rivulum, ca 480 m, 26.9.1985 leg. J.Hubáčková, herb. Váňa; saxum arenaeum 28.9.1985 leg. N.Gutzerová, herb. Gutzerová; basis arboris, 26.9.1985 leg. M.Zmrhalová, det. J.Váňa, herb. Zmrhalová.

O r e o f y t i k u m86. Slavkovský les

Loc. Kladské rašeliny, turf. Tajga, ad radicem (*Picea abies*), 820 m, 4.5.1996 leg. B.Buryová, PRC, herb. Buryová.

87. Brdý

Pag. Nové Mitrovce, rupes Fajmanovy skály, parjes humosus, 730 m, 21.6.1983 leg. M.Vondráček, PL; basis arboris in silva conifera, ca 700 m, 8.7.1986 leg. Z.Soldán, herb. Soldán; V.1989 et VII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Malý Tok prope pag. Nepomuk, V.1989 et VII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Praha prope pag. Buková, V.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous; in clivo septentr. montis Praha, lapidosum mobile, 24.6.1993 leg. J.Sofron, det. M.Vondráček, PL. - Mons Nad Maráskem prope pag. Velké Mitrovce, V. et VII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Kobylí hlava [Hengst B.] prope montem Třemšín, VII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous; deversorium Roubenka prope montis Kobylí hlava leg. J.Pešice (Pešice 1995). - Pag. Věšín prope opp. Rožmitál p. Třemšínem, super pago, VII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Štěrčina prope pag. Voltuš, VII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Skládaná skála prope opp. Strašice, VII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Zavrka prope piscinam Pilský rybník, IX.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Třemošná prope pag. Orlov, IX.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Třemšín prope opp. Rožmitál p. Třemšínem, IX. 1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous; secus viam silvaticam sub cacumine montis, 820 m, 18.10.1992 leg. J.Pešice (Pešice 1995), PRC; declive orient. montis Třemšín, 800 m, 11.4.1993 leg. J.Pešice (Pešice 1995), PRC. - Mons Beran prope pag. Zaječov, V.1990 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Kamenná prope opp. Strašice, V.1991 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Krkavčina prope pag. Zaječov, V. 1991 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Ruína arcis Valdek prope pag. Zaječov, V.1991 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Rupes Chocholatá skála prope opp. Strašice, V.1991 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Hřebeneč, ad terram secus viam silvaticam, ca 740 m, 8.6.1991 leg. Z.Soldán, herb. Soldán; secus viam in silva mixta ca 400 m ad merid. a cacumine montis Hřebeneč versus, 750 m, 7.5.1994 leg. J.Pešice, PRC. - Opp. Strašice, saxum super loco Amerika, 23.6.1993 leg. J.Pešice (Pešice 1995), PRC. - Reservatio Hřebeneč, piceetum in margine orient. reservationis, 740 m, 21.5.1994 leg. J.Pešice (Pešice 1995), PRC; reservatio Hřebeneč, lapidosum mobile in parte cacuminali, 740 m, 21.5.1994 leg. J.Pešice (Pešice 1995), PRC.

88. Šumavaa. Královský hvozd

Lac. Čertovo jezero, decl. montis Jezerní hora, 1100-1200 m, 3.8.1994 leg. J.Váňa, herb. Váňa. - Lac. Černé jezero, ca 1320 m, 10.6.1994 leg. J.Váňa (Anonymus 1994a), herb.Váňa; 25.10.1996 leg. Z.Soldán, herb. Soldán.

b. Šumavské pláně

Pag. Kvilda, turf. Tetěvská slať, ca 950 m, 12.9.1991 leg. J.Váňa, herb. Váňa. - Reservatio Obří hrad prope pag. Popelná ca 14 km ad merid.-merid.-orient. a opp. Sušice versus, margo lapidosi mobile prope culminem montis, ad terram, ca 900 m, 18.8.1993 leg. J.Liška (Anonymus 1994a), PRC. - Lacus Prášilské jezero, rupes in parte boreali, 1080-1100 m, 30.8.1993 leg. J.Kučera (Anonymus 1994b, Kučera 1995), PRC. - Opp. Kašperské Hory, vallis rivi Losenice ca 5 km ad merid.-orient. a opp. versus, in clivo septentr., ca 900 m, 8.4.1995 leg. N.Gutzerová, herb. Gutzerová. - Mons Obří hrad, declive septentr. vallis rivi Losenice, ca 700 m, 10.10.1996 leg. N.Gutzerová, herb. Gutzerová.

89. Novohradské hory

Pag. Černé Údolí, ad terram in piceeto prope locum Starý Holand, ca 730 m, 28.8.1991 leg. Z.Soldán, herb. Soldán.

93. Krkonoše

a. Krkonoše lesní

Dorsum Dlouhý hřeben prope pag. Dolní Malá Úpa, VIII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Špičák prope pag. Horní Maršov, VIII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Stará hora prope pag. Horní Maršov, VIII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Mons Červený vrch prope pag. Velká Úpa, VIII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous.

94. Teplicko-adršpašské skály

Ante ingressione in saxeto, 510 m, 19.7. et 23.7.1964 leg. J.Futschig (Furschig et Kurková 1977), PR, herb. Váňa. - Locus Ozvěna, 4.10.1975 leg. J.Kurková, herb. Váňa. - Mons Lysý vrch, in fissura rupis, 28.5.1975 leg. J.Kurková, PR. - Mons Střmeň, 3.10.1975 leg. J.Kurková (Furschig et Kurková 1977), herb. Váňa; declive septentr. vallis ca 200 m ad merid.-occid a ruina arcis Střmeň versus, 560 m, 6.7.1978 leg. J.Kurková, PR, herb. Váňa; mons Střmeň, vallis Vlčí rokle, ca 600 m, 3.11.1975 leg. J.Váňa, PR, herb. Váňa, herb. Soldán. - Locus Bludiště, VII.1976 leg. Z.Pilous, herb. Pilous; 17.8.1989 leg. L.Němcová, LIT. - Vallis Vlčí rokle, VIII.1981 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Vallis Modrá rokle, VII.1985 leg. Z.Pilous, herb. Pilous; vallis Modrá rokle sub ruina arcis Adršpašský hrad, 19.8.1989 leg. L.Němcová, LIT. - Mons Čáp, VII.1986 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Locus Adršpašské skalní město, VII.1986 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Locus Nad Vodovodem, IX.1987 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Ruina arcis Adršpašský hrad, VIII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Vallis Černý příkop, VIII.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Inter saxum Lokomotiva et collem (734 m), 16.9.1989 leg. L.Němcová, LIT. - Vallis Kancelářský příkop, IX.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous. - Vallis Řeřichová rokle, IX.1989 leg. Z.Pilous, herb. Pilous; 29.5.1991 leg. L.Němcová, LIT. - Pag. Horní Adršpach, mons Křížový vrch, 600 m, 5.10.1989 leg. L.Němcová, LIT. - Rupes arenacearum circum turf. prope lacusculum Adršpašské jezírko, 28.5.1991 leg. L.Němcová, LIT. - Locus Rokliny, 7.8.1992 leg. L.Němcová, LIT. - Locus Dlážděná cesta, 11.8.1992 leg. L.Němcová, LIT. - Vallis Ztracená rokle, 11.8.1992 leg. L.Němcová, LIT. - Vallis Vlčí rokle, leg. N.Gutzerová (Gutzerová 1988) [údaje o výskytu *O. lineare* ve 35 fytoocenologických snímcích z různých částí rokle]. - Locus Stará partie, leg. N.Gutzerová (Gutzerová 1988) [údaje ve 3 snímcích]. - Loc. Římské divadlo, leg. N.Gutzerová (Gutzerová 1988) [údaje ve 2 snímcích]. - Vallis Janovická rokle, leg. N.Gutzerová (Gutzerová 1988) [údaj v 1 snímku].

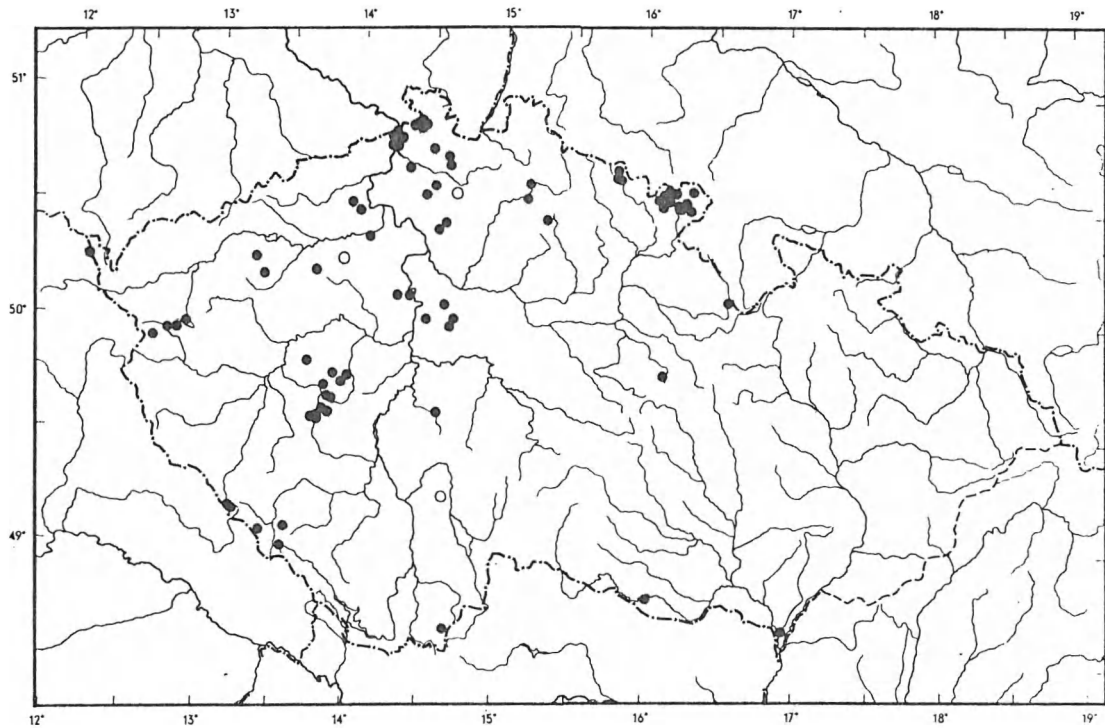
95. Orlické hory

a. Český hřeben

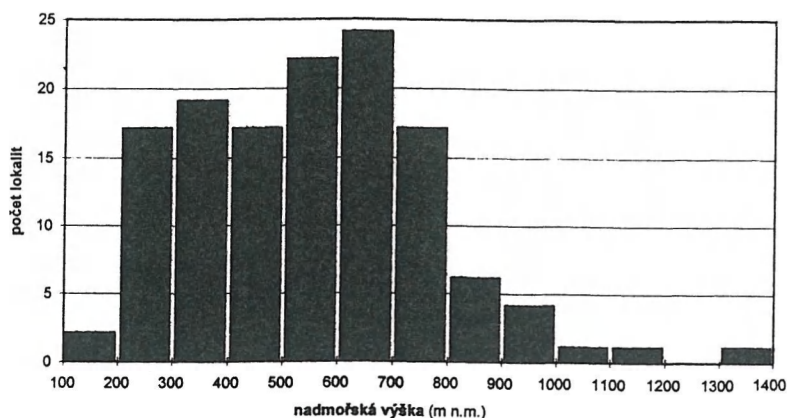
Locus Zemská brána in valle rivi Divoká Orlice, ad terram in piceto prope loc. Pašerácká lávka, 460 m, 20.4.1996 leg. B.Buryová et Z.Soldán, herb. Buryová, herb. Soldán.

O. lineare je dosud doloženo ze 132 lokalit, do tohoto počtu však nejsou zahrnuty literární údaje (např. J.Hubáčkové z Jetřichovických stěn, především ale velký počet údajů z fytoocenologických snímků N.Gutzerové z Adršpašsko-teplických skal). Přesně 50% (66 lokalit) spadá do oblasti mezofytika, asi 41% (54 lokalit) do oreofytika a pouze asi 9% (12 lokalit) do termofytika. Podle mapy rozšíření (viz obr. 1) je patrné, že je tento druh v současné době rozšířen především v západní a severovýchodní části Čech, směrem na východ lokalit ubývá a z Moravy jsou známy pouze dvě v nedávné době zjištěné lokality. Pro dokreslení vyznívání současného areálu východním směrem: ze Slovenska je zřejmě známa dosud jediná lokalita (Podbrezová ve Slovenském Rudohoří). Největší koncentrace výskytu v ČR je samozřejmě v oblastech pískovcových skalních měst (Adršpašsko-teplické skály, Labské pískovce), ale velmi hojným druhem je *O. lineare* např. i v Brdech (cf. Pilous 1992).

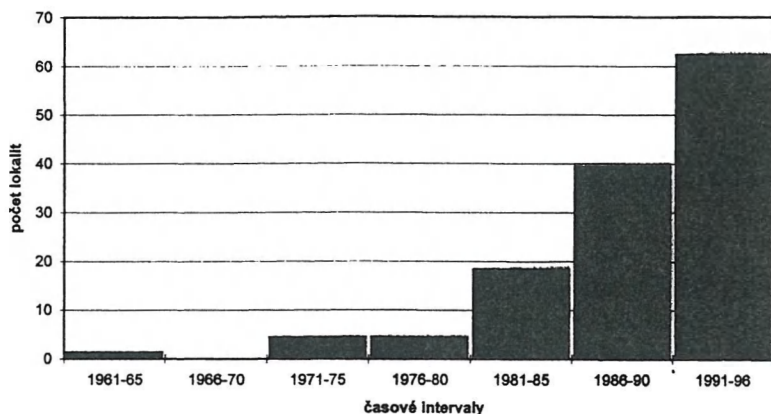
Výškové rozložení lokalit (viz obr. 2) bylo sestaveno na základě uvedených nadmořských výšek na schedách, v případě neuvedení byla výška odhadnuta podle mapy. Zařazeny nebyly lokality bez dokladových položek. Z tohoto důvodu je nutno interpretovat grafické zachycení rozložení lokalit jako orientační. Ukazuje však na poměrně široké rozpětí (od nejnižší položené lokality Ranšpurk u Lanžhota - 153 m n.m. až po šumavské Černé jezero - 1320 m), s koncentrací rozšíření ve výškách přibližně 250-800 m.

Obr. 1 - Rozšíření *Orthodontium lineare* (plné kruhy) a *Campylopus introflexus* (prázdné kruhy) v České republice

Obr. 2 - Výškové rozložení lokalit *Orthodontium lineare* v ČR

Obr. 3 - Časový nárůst počtu lokalit *Orthodontium lineare* v ČR

Obrovský nárůst lokalit v posledních letech (viz obr. 3) je velmi impozantní a dobře vystihuje invazní charakter tohoto druhu (v případě opakovaných sběrů z lokality v různých letech byl použit pouze sběr první). V r. 1983 byla publikována první (a jediná) mapa rozšíření tohoto druhu u nás se 13 lokalitami (Zittová et Herben 1983), dnes se tento počet několikanásobně zvýšil a zmíněný nárůst lokalit naznačuje další šíření tohoto druhu u nás i v budoucnosti.

Literatura

- Anonymus (1993): Zajímavé nálezy. - Bryonora, Praha, 11: 13.
- Anonymus (1994a): Zajímavé nálezy. - Bryonora, Praha, 13: 27.
- Anonymus (1994b): Zajímavé nálezy. - Bryonora, Praha, 14: 20-21.
- Bašková J. (1985): Mechorosty Kokořinska. - 123 p., ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna kat. botaniky PFF UK Praha].
- Černá I. (1987): Mechorosty oblasti Turnov - Mnichovo Hradiště. 74 p., ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna kat. botaniky PFF UK Praha].
- Futschig J. et Kurková J. (1977): Orthodontium lineare, eine für das Gebiet der Tschechoslowakei neue Laubmoosart und -gattung. - Preslia, Praha, 49: 129-133.
- Gutzerová N. (1988): Sukcese mechorostů na dnech sklaních pískovcových měst. 90 p., ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna kat. botaniky PFF UK Praha].
- Hillermanová K. (1994): Mechorosty Borkovických blat. - 53 p., ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna kat. botaniky PFF UK Praha].
- Hubáčková J. (1987): Mechorosty Jetřichovických stěn. - 126 p., ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna kat. botaniky PFF UK Praha].
- Jupa I. (1996): Mechorosty Džbánů. - 69 p., ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna kat. botaniky PFF UK Praha].
- Kučera J. (1995): Společenstva epilittických mechorostů na území Národního parku Šumava. - 89 p., ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna kat. botaniky PFF UK Praha].
- Novotný I. (1990): The moss *Campylopus introflexus* (Hedw.) Brid. new to Czechoslovakia. - Acta Mus. Moraviae, Brno, sci. nat., 75: 237-238.
- Paulů R. (1992): Mechorosty Maloskalska a Železnobrodská. - 114 p., ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna kat. botaniky PFF UK Praha].
- Pelc M. (1981): Mechorosty rezervací CHKO Slavkovský les. - 87 p., ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna kat. botaniky PFF UK Praha].
- Pešice J. (1995): Mechorosty Brd a Podbrdská. - 66 p., ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna kat. botaniky PFF UK Praha].
- Peterková L. (1995): Mechorosty Sedlecké vrchoviny. - 80 p., ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna kat. botaniky PFF UK Praha].
- Pilous Z. (1992): Mech *Orthodontium lineare* se rychle šíří. - Bryonora, Praha, 8: 19-20.
- Pujmanová L. (1983): Mechorosty západní části Lužických hor a Zákupské pahorkatiny. - 105 p., ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna kat. botaniky PFF UK Praha].
- Skalický V. (1988): Regionální fytogeografické členění. - In: Hejný S. et Slavík B., eds., Květena České socialistické republiky 1, p. 103-121, Academia, Praha
- Soldán Z. (1990): Mechorosty. - In: Suchara I., ed., Ekologie pražských parků, p. 23-29, ms., Průhonice [Záv. zpráva depon. in: Knihovna Výzk. a šlechtitel. ústav okras. zahradnictví Průhonice].
- Soldán Z. (1997): Invazní mechorosty. - Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 32, Mater. 13 [v tisku].
- Zittová J. et Herben T. (1983): New localities of *Orthodontium lineare* Schwaegr. (Bryophyta) in Czechoslovakia. - Preslia, Praha, 55: 349-354.

POZNÁMKY K RESPEKTOVÁNÍ BRYOLOGICKÉ LITERATURY

Notes on the full use of published bryological records

Josef D u d a

Liptovská 34, 747 06 Opava 6, Česká republika

Abstract: This short comment points out the necessity to use all existing literature data. Two recent examples of insufficient literature use are given.

Vývoj našich znalostí o mechorostech České republiky probíhá již prakticky 200 let, tj. přibližně od počátku minulého století. Za tu dobu bylo publikováno mnoho prací s touto tematikou a v našich herbářích uloženo velké množství položek mechorostů. U jätrovek byla již z velké části zhodnocena vyčerpávajícím způsobem jak literatura, tak i veškeré dostupné herbářové položky (viz studie J.Dudy a J.Váni). U mechů je situace poněkud jiná; tohoto nesnadného a časově náročného úkolu se ujala mladší generace našich bryologů. Někdy je však překvapující, že jsou publikovány údaje, aniž je respektována starší bryologická literatura. Domnívám se, že je naší povinností nepodceňovat starší údaje a na druhé straně je také